

Olumlu veya olumsuz fiillere fiilimsi ekleri getirilerek yapılan; cümlede isim, sıfat ve zarf görevlerinde kullanılan sözcüklere fiilimsi (eylemsi) denir.

Fiilimsilerin Özellikleri

- Fiil kök ya da gövdelerinden türerler.
- Kip ve kişi eki alarak çekimlenemezler. Çekimlenirlerse fiil olurlar.
- Olumsuzluk eklerini alabilirler.
- Cümlede başında, ortasında ya da sonunda bulunabilirler.
- Fiilimsiler, cümlede sonunda olmadıklarında yan cümle oluştururlar.
- Cümlede isim, sıfat ve zarf görevinde kullanılırlar.
- İsim çekim eklerini alabilirler.

Tüm fiilimsi ekleri yapım ekidir. Fiilimsi eki alan sözcük de türemiş sözcüktür.

- **Örnek:** Hediyesini al-an çocuk sevinçle uzaklaştı. (Bu cümledeki alan sözcüğü fiilimsidir ve türemiş bir sözcüktür.)

→ SIFAT-FİİL EKİ = YAPIM EKİ

FİİLİMSİ (EYLEMSİ) ÇEŞİTLERİ

1. İsim-Fiil

Fiil kök ya da gövdelerine “-ma, -mak, -ış” ekleri getirilerek yapılan fiilimsilere isim-fiil denir. İsim-fiiller, cümle içinde isim görevinde kullanılır.

Olumsuzluk eki olan -ma/-me ile isim-fiil eki olan -ma/-me birbirine karıştırılmamalıdır.

- **Örnek:** Dün bizimle gelmedin. → Gelmedin sözcüğündeki -me, olumsuzluk ekidir.
Gelmene sevindim. → Gelmene sözcüğündeki -me, isim-fiil ekidir.

Bazı sözcükler, isim-fiil eki aldığı hâlde hareket anlamını yitirerek kalıcı isim olabilir. Kalıcı isimler, olumsuzluk eklerini alamazlar.

- **Örnek:** Okulun girişinde bekleyeceğiz.
Kalıcı İsim

İsim-fiil ekiyle oluşturulan bazı fiilimsiler sıfat görevinde kullanılabilir.

- **Örnek:** Yapma çiçek
Süzme yoğurt

2. Sıfat-Fiil

Fiil kök ya da gövdelerine “-an, -ası, -mez, -ar, -dik, -ecek, -miş” ekleri getirilerek yapılan fiilimsilere sıfat-fiil denir. Sıfat-fiiller, cümle içinde sıfat görevinde kullanılır.

Bazı sözcükler, sıfat-fiil ekleri aldığı hâlde hareket anlamını yitirerek kalıcı isim olabilir. Kalıcı isimler, olumsuzluk eklerini alamazlar.

- **Örnek:** Geçmişten ders almayanlar geleceğe güvenle bakamaz.
Kalıcı İsim

Devrik cümle kalıpları, sıfat-fiillerde yanıtıcı olabilir. Hata yapmamak için cümle kurallı hâle getirilebilir.

“-mez, -ar, -dik, -ecek, -miş” sıfat-fiil eklerini kip ve kişi ekleri ile karıştırmamak gerekir. Bu eklerden birini alan sözcük cümlede sıfat görevindeyse sıfat-fiildir.

- **Örnek:** Giyecek ayakkabım kalmamış.

Sıfat-fiil

Bugün kırmızı elbisesini giyecek.

Çekimli fiil

Sıfat-fiiller cümle içinde genel olarak isimle birlikte kullanılır. Ancak bazı durumlarda bu isim düşerek sıfat-fiil adlaşır.

- **Örnek:** Törende görev alacak öğrenciler belli oldu.

Sıfat-fiil **İsim**

Törende görev alacaklar belli oldu.

Adlaşmış sıfat-fiil

3. Zarf-Fiil

Zarf-fiiller, fiil kök veya gövdelerine “-ken, -alı, -esiye, ...-r ...-maz, ...-a ...-a, -ip, -ince, -a, -arak, -madan, -maksızın, -diğinde, -dıkça, -casına” ve benzeri ekler getirilerek oluşturulur.

Zarf-fiiller, cümle içinde zarf görevinde kullanılır.

- **Örnek:** Çocuk koşarak öğretmenine sarıldı. (Bu cümledeki “koşarak” sözcüğü zarf-fiildir ve cümlede zarf görevinde kullanılmıştır.)

“diye, kala, geçe” sözcüklerindeki -a/-e zarf-fiildir.

- **Örnek:** Geçmişin yanlışlarını düzeltmeye kararlıyız, diye konuştu.

Otobüs, sekizi beş geçe kalkacak.

Ona on kala gelirim.

Zarf-fiiller, cümleye farklı anlamlar katabilir.

- **Örnek:** Koşarak yanımıza geldi. → Durum anlamı
Çalıştıkça kazanacaksın. → Koşul anlamı
Evden çıkarken bana haber ver. → Zaman anlamı